

פרשת וישב - YOSEF AND HIS BROTHERS

After briefly mentioning the descendants of Eisav, as it did with Yishmael, the entire second half of Bereishis deals with Yaakov and his sons, and in particular, with Yosef. The Tanchuma tells us that this can be compared to a person searching for a pearl in the sand. His owner will sift the sand as rapidly as he can until he finds the pearl. Once found, he throws away the sand and pebbles and focuses only on the pearl¹. So critical are the lives of the Shevatim to all of world history that the Chumash allows us to view their lives and deeds in great depth².

The twelve tribes, the sons of Yaakov, began the period of the Toldos, those descended from the Avos. There was a lot of sorting out to do in the first three generations of the Avos – Avraham, Yitzchak and Yaakov, and there was every reason to believe that Yaakov, who had achieved a pure attachment to G-d and holiness, would leave a clear path for the next generation.

רש"י לה י: לא יקרא שמך עוד יעקב - לשון אדם הבא במארב ועקבה אלא לשון שר ונגיד

In fact, in the configuration of לבנים סימן, Yaakov's exile to Lavan is the precursor to our own exile. In our Parsha, the Tribes begin the Parshiyos of Geulah³. However, they are off to a bumpy start.

Just at the time that Yaakov felt he could look satisfactorily on his spiritual achievements as being complete, Yosef and his brothers have their dispute⁴. Yaakov felt that he now had a pure lineage, with all the Messianic potential within his sons, and that the final tikun of the world was upon them – ביקש יעקב לישב בשלוה. However, he was soon to discover that this was not G-d's Will – קפץ עליו רוגזו של יוסף⁵.

The תורה says, "These are the generations of Yaakov", and then the verse mentions only Yosef⁶, etc., for, in the end, the existence of the other tribes works through Yosef⁷. Yosef is now seen by Yaakov as the central core of his lineage¹. He is

¹ רש"י, ריש הפרשה: וישב יעקב וגו' - אחר שכתב לך ישובי עשו ותולדותיו בדרך קצרה שלא היו ספונים וחשובים לפרש היאך נתיישבו וסדר מלחמותיהם איך הורישו את החורי פירש לך ישובי יעקב ותולדותיו בדרך ארוכה כל גלגולי סבתם לפי שהם חשובים לפני המקום להאריך בהם

² רש"י בראשית לו א: וישב יעקב וגו' - ... וכן אתה מוצא בעשרה דורות שמאדם ועד נח פלוני הוליד פלוני וכשבא לנח האריך בו וכן בעשרה דורות שמנח ועד אברהם קצר בהם ומשהגיע אצל אברהם האריך בו משל למרגלית שנפלה בין החול אדם ממשמש בחול וכבר בכברה עד שמוצא את המרגלית ומשמצאה הוא משליך את הצורות מידו ונוטל המרגלית

³ ממעמקים, עמ' 201: פרשיות ויצא ווישלח הן, פרשיות הגלות של כלל ישראל. בפסוקים, המספרים על גלות יעקב, טמונים רמזים לכל אשר יתרחש בעתיד בגלות בניו. לעומת זאת החל מפרשת וישב עד סוף ספר בראשית מכוונות הפרשיות כנגד גאולתן של ישראל. פרשת ויחי מכוונת כנגד ימות המשיח (כמבואר מהר"ל, דרך חיים) וגו'

⁴ רש"י לו ב: ועוד נדרש בו וישב ביקש יעקב לישב בשלוה קפץ עליו רוגזו של יוסף צדיקים מבקשים לישב בשלוה אומר הקב"ה לא דיין לצדיקים מה שמתוקן להם לעוה"ב אלא שמבקשים לישב בשלוה בעוה"ז:

⁵ נתיבות שלום, עמ' רמו: ביקש יעקב לישב בשלוה קפץ עליו רוגזו של יוסף, שלכאורה מהו ביקש יעקב לישב בשלוה וכי ליהנות מעוה"ז ביקש. אלא שיעקב היה סבור שעתה כאשר יש כבר את כל י"ב השבטים שהם כנגד י"ב צירופי שם הוי"ה, ויש לו את יוסף ואת יהודה, שכל המרכבה הק' בשלימות, כבר יכולים להביא אל התיקון הגמור בחינת בשלוה. ... אך קפץ עליו רוגזו של יוסף, כי לא כן היה רצון ד' כאמור.

⁶ לו (ב) אלה תלדות יעקב יוסף

⁷ שמעתי מהגאון רב משה שפירא, שליט"א

the one whose birth allows Yaakov to break loose from Lavan, he is the one to feed Yaakov and his family in Egypt and it is his dead body that causes the Red Sea to split for the Jews during the Exodus². The one tribe that can stand up to the descendents of Eisav was Yosef³:

The brothers, says the Sfias Emes, were twelve pure lineages descending from the permanent spiritual legacy of the forefathers. So too, we have twelve middle blessings of the Shmoneh Esreh⁴ to reflect the totality of blessings we could ask for, each blessing for one of the tribes⁵. These blessings combine to form a perfect whole, and the tribes therefore have the seeds of redemption within them.

The brothers are all LeShem Shamayim in their conflict. The proof of this, says the Sfias Emes, is that there will be both a Moshiach ben Yosef and a Moshiach ben David, reflecting both of the sides. Each one truly does have a portion of Malchus, and both ultimately need to and do get expressed⁶.

In an astonishing statement, the Maharal states that Yosef was as elevated over his brothers in Malchus as Yaakov was greater than Eisav⁷. Yosef seems, in every way, to be up to this role⁸; he has the spiritual radiance of his father¹ and seems to

¹ רש"י, שם: ומ"א דורש תלה הכ' תולדות יעקב ביוסף מפני כמה דברים אחת שכל עצמו של יעקב לא עבד אצל לבן אלא ברחל ושהיה זיו איקונין של יוסף דומה לו וכל מה שאירע ליעקב אירע ליוסף זה נשטם וזה נשטם זה אחיו מבקש להרגו וזה אחיו מבקשים להרגו וכן הרבה בב"ר.

² נתיבות שלום, ריש וישב: אלה תולדות יעקב יוסף, וכבר הקשו חז"ל שהיה צריך להתחיל בראובן, ומדוע מונה את תולדות יעקב מיוסף ובמדרש רבה (מדרש רבה בראשית פרשה פד פסקה ה) כיון שראה אבינו יעקב עשו ואלופיו נתיירא א"ל הקב"ה מאלו אתה מתיירא ג' אחד משלך וג' א' משל בנך ואתם שורפים אותם כולם הה"ד (עובדיה א) והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה וישב יעקב כך אמרו חכמים אלה תולדות יעקב יוסף התולדות הללו לא באו אלא בזכותו של יוסף ובשבילו כלום הלך יעקב אצל לבן אלא בשביל רחל התולדות הללו היו ממתנות עד שנולד יוסף הה"ד (בראשית ל) והיה כאשר ילדה רחל את יוסף כיון שנולד שטנו של אותו רשע ויאמר יעקב אל לבן שלחני ואלכה מי מורידן למצרים יוסף מי מכלכלן יוסף הים לא נקרע אלא בזכותו של יוסף הה"ד (תהלים עז) ראוך מים אלהים ראוך מים יחילו נתן תהום קולו גאלת בזרוע עמך בני יעקב ויוסף א"ר יודן ב"ר שמעון אף הירדן לא נקרע אלא בזכותו של יוסף וגוי' והיינו שקיומם של כל תולדות יעקב הוא על ידי יוסף

³ בראשית רבה ריש וישלח עה ה: מסורת הוא שאין עשו נופל אלא ביד בניה של רחל רש"י בראשית לו א: ד"א וישב יעקב הפשתני הזה נכנסו גמליו טעונים פשתן הפחמי תמה אנה יכנס כל הפשתן הזה היה פיקח אחד משיב לו ניצוץ אחד יוצא ממפוח שלך ששורף את כולו כך יעקב ראה כל האלופים הכתובים למעלה תמה ואמר מי יכול לכבוש את כולן מה כתיב למטה אלה תולדות יעקב יוסף וכתוב והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש ניצוץ יוצא מיוסף שמכלה ושורף את כולם. ברש"י ישן

⁴ The 13th blessing, ולמלשינים, was added later

⁵ שפת אמת וישב – [תרמ"ג]: ויש לנו להבין כי השבטים הם עמודי עולם. כמו שיש ג' אבות ובחינותיהם מקיימים העולם. כן בחי' י"ב שבטים. ועי' נתקן י"ב ברכות אמצעיות בתפלת שמ"ע. האבות הם בחי' סידור שבחו של הקב"ה. והשבטים הבקשות. וכל אלה המה דרכים מיוחדים שמתחדשין בכל יום. כי אין הדברים במקרה רק הם עמודים שהכל עומד עליהם. והקב"ה וב"ש פותח בכל יום אלה הדרכים והשערים שער סליחה ורפואה ותשובה ופרנסה כו'. לכן נתקן ברכה בסוף כל בקשה ואם הי' בקשה בלבד מה ענין הברכה רק שיש להאמין כי בכל יום נותן הקב"ה אלה הברכות לעולם רק בכח בני' לעורר אלה הדרכים.

⁶ שפת אמת וישב – תרמ"ג: ויש להבין כי בודאי כל מחלוקת של השבטים הי' לשם שמים לכן נתקיים שיש משיח בן יוסף ובן דוד. וכל אחד הי' תופס לפי דעתו כי המלכות מגיע ליהודה או ליוסף. וכולם כיוונו לשמים. אלו ואלו דברי אלקים חיים. וצריך להיות ב' הבחי'. משיח בן יוסף המתחיל ובן דוד הגומר. ולכן הי' הסדר כן שמקודם נכסה מהם יוסף הצדיק ואז נולד משיח בן דוד. והקב"ה יודע המחשבות ראה דעת כולם למצוא האמת. ונפלו במבוכה בדבר שאין ביכולת בני אדם לקיים בפועל בשלימות. וצריך הקב"ה מחשבה טובה שלהם וברא אורו של משיח.

⁷ גור אריה, וישב לו ב ד"ה שכל: כי כמו שיעקב נבדל מעשו כך יוסף נבדל מאחיו במלכות לפיכך קרא אותו נזיר אחיו (מט כו)

⁸ רש"י ד"ה אלה תולדות יעקב: ... תלה הכתוב תולדות יעקב ביוסף מפני כמה דברים אחת שכל עצמו של יעקב לא עבד אצל לבן אלא ברחל ושהיה זיו איקונין של יוסף דומה לו וכל מה שאירע ליעקב אירע ליוסף (ועיין בש"ח ס' ד)

face the same challenges,² becoming the holiest of the brothers³. He is already crowned as such, with a multi-colored coat (a mistake⁴) and leadership of the household⁵. Yaakov sees clearly that the shefa of all the brothers must go through Yosef⁶.

MALCHUS TRANSFERRED FROM YAAKOV TO YOSEF

And so, for that point in history, the malchus is transferred by Yaakov to Yosef, who then wants to impose his vision of how to serve G-d on his brothers. Yosef is, after all, the bechor of Rochel. Rochel's power was to unite the Jewish people. She is buried where she can be with Klal Yisrael in exile, gather them together, and reunite them in Israel⁷. She bequeathed this power to her son Yosef.

Yosef sees, as did his brothers, a tremendous unity problem threatening the future of the Jewish people⁸. Separation can be a function of the immaturity and arrogance of little people who would rather do their own thing than be a part of a team and do big things. But it can, in rare instances, be a function of people who are so

וברבינו בחיי: דרך הפשט כל תולדותיו ביוסף להורות שהוא כלול מכל מעלות שאר אחיו. וכן דרשו חז"ל כל מעלות מדות השבטים היו בו, בכורתו של ראובן שנאמר ובחללו יצועי אבין נתנה בכורתו ליוסף, מלכותו של יהודה ... נבואתו של לוי ... חכמתו של יששכר אבות דרבי נתן ב ה: יצא יוסף מהול

¹ רב צדוק הכהן, תקנת השבין – ו: והנה תולדות יעקב יוסף שהוא עיקר תולדותיו, ואמרו ז"ל (בראשית רבה פ"ד, ח') דזיו איקונין דומה לו, ונודע דכל דומה אינו באיקונין דגוף שבעולם הזה שהוא דבר שלשעה רק באיקונין דנפש וצלם אלקים דנשמת חיים שהוא דבר הקיים לעד וזה היה דומה לו, ועל כן נקראו ישראל על שמו שארית יוסף כי גם הוא כולל נפשות ישראל בכל דור

² רש"י לו ב: אלה תולדות יעקב ... ומ"א דורש תלה הכי תולדות יעקב ביוסף מפני כמה דברים אחת שכל עצמו של יעקב לא עבד אצל לבן אלא ברחל ושהיה זיו איקונין של יוסף דומה לו וכל מה שאירע ליעקב אירע ליוסף זה נשטם וזה נשטם זה אחיו מבקש להרגו וזה אחיו מבקשים להרגו וכן הרבה בב"ר.

³ אור גדליהו פרשת וישב: כי הרי באמת היה דרגת יוסף למעלה מהשבטים, והיה לו שייכות לבחינת "אב", ואיתא בחז"ל שראוי היה יוסף להעמיד יב שבטים כיעקוב

⁴ שבת י: אמר רב חמא בר גוריא אמר רב, לעולם אל ישנה אדם בנו בין הבנים, שבשביל משקל שני סלעים מילת (כתנות פסים של צמר נקי), שנתן יעקוב ליוסף יותר משאר בניו, נתקנאו בו אחיו, ונתגלגלו הדבר וירדו אבותינו למצרים.

⁵ ספורנו לו ג ד"ה ועשה לו כתנת פסים: לאות שיהיה הוא המנהיג בבית ובשדה

⁶ נתיבות שלום – מאמר מחלוקת האחים עם יוסף: כל השפע לכלל ישראל נשפע באמצעות הצדיק יסוד עולם הוא יוסף ... ומשום כי אהב ישראל את יוסף מכל בניו ובמאמר אלה תולדות יעקב יוסף כתב שיעקוב הוא כח התורה ויוסף הוא כח הקדושה, ושנים צריכים זה את זה לכן דבק יעקוב ביוסף להשלים את מדותיו למען כלל ישראל.

⁷ מהר"ל: גור אריה, בראשית מח ז: שרחל עקרת הבית של יעקב והכל טפל אצלה, ולכך היא כמו בית יעקב, ונקראת כנסת ישראל - שהם בית יעקב - על שמה (כדאיתא במדרש שהביא המהר"ל שם), ובזכות רחל ישובו לגבולם להתחבר בהקב"ה. כי פירוד זה שישאל נפרדים מעל הקב"ה מפוררים בכל הארצות - יש להם כח המקשר והמקבץ אותם, שהרי רחל היא 'בית יעקב' מחברת אותם, ובזכותה יהיה להם קבוץ גמור לשוב לגבולם, ולפיכך נקברה רחל בדרך. כי דבר זה הוא שלא תהיה נקברת רחל במערה אצל האבות רק תהא עם בניה, שהיא מתיחסת אל בניה, לפי שרחל היא היתה 'בית יעקב' גם כן, ולפיכך כאשר הוגלו ישראל היתה רחל מבקשת רחמים, שאין ראוי שיהיה לישראל פירוד, כי היא קיבוץ לבית יעקב. והקב"ה משיב לה כי אף על גב שהוגלו לשעה, בזכותה שהיא מחברת ומאחדת הכל - ישובו לגבולם. כי יש כח קבוץ עוד בישראל ואחדות, שבזכות אותו קבוץ ואחדות ישובו הם לגבולם להתאחד. ולפיכך נקברה רחל בדרך, כי אחר שישאל הם בגלות חוץ למקומם, נמצא אצלם כח קבוץ שלהם המקבץ ומאחד אותם - שם, הוא בית יעקב, ובשביל אותו קבוץ מתכנסים מן הארץ אשר הוגלו ונפזרו לשם. ועל פי זה הסוד תרגם יונתן בן עוזיאל הפסוק הזה "קול ברמה נשמע קול נהי רחל מבכה על בניה" - על כנסת ישראל, שנקראת "רחל":

⁸ שפת אמת, מקץ [תרנ"א] ד"ה בענין החלום: בשבטים כתוב לרעות את עצמן ודרשו חז"ל נקוד על את לרעות את עצמן שלא היו באחדות כראוי כי הם בחינת פרט. וכמו כן השפע הבא בימי המעשה כל יום לעצמו

whole and complete that they are self-contained. This is the case of the Shevatim, and as such, only a Yosef could combine them into one nation. Yosef's very name means to gather, to unite all forces¹.

The power of Yosef went further. Yosef was able to concentrate the cumulative achievements of the Avos and pass them on to the Shevatim. Without Yosef this spiritual legacy would have been lost. Yosef is the transition from the Avos to the Toldos (for everything has its transition). Yosef has two children who become Shevatim, Ephraim and Menashe. Just like Yaakov, the Av, produces Shevatim from his children². Hence, when the brothers appear in front of Yosef in Egypt, he says זאת עשו וחיי³ - your spiritual continuity has to go through me⁴. And he was right⁵.

But, when Yosef speaks badly of his brothers⁶ and dreams that he would rule over them, they begin to hate him⁷. As a result, the easy option of the brothers embracing his leadership lapses and each one goes his separate way⁸. This seems tragic, but it is exactly what G-d wanted to happen, for it is necessary for Yosef to be sent ahead to Egypt in order to prepare the way for Yaakov and the brothers, both physically and spiritually⁹. The Nesivos Shalom goes even further -- if the brothers had maintained their unity, they would have been spiritually too powerful for the Midas HaDin to cause their exile into Egypt, a necessary prelude to the Sinai experience. Therefore, the Divine Will guided them into thinking that Yosef's midah was no greater than their own¹⁰.

¹ שפת אמת [שנת תרל"ח]: ונקרא יוסף כי בהתאפסות והתקשרות כל הכחות להיות אחד נתוסף כח וחיות מן השורש

² שמעתי מהרב משה שירקין שליט"א בשם הרב יצחק הוטנר בשם המהר"ל

³ מב יח: ויאמר אלהם יוסף ביום השלישי זאת עשו וחיו את האלקים אני ירא

⁴ רב משה שפירא, שליט"א בשיחה פרטית

⁵ יוסף הוא מדת יסוד שזה לפני מדת המלכות (היינו דוד המלך). והיינו שכל ההשפעות העליונות (ספירות) רק יכולים להגיע ארצה דרכו

⁶ רש"י לו ב: את דבתם רעה - כל רעה שהיה רואה באחיו בני לאה היה מגיד לאביו שהיו אוכלין אבר מן החי ומזלזלין בבני השפחות לקרותן עבדים וחשודים על העריות ובשלשתן לקח. על אבר מן החי וישחטו שעיר עזים במכירתו ולא אכלוהו חי כדי שילקה בשחיטה ועל דבה שספר עליהם שקורין לאחיהם עבדים לעבד נמכר יוסף. ועל העריות שספר עליהם ותשא אשת אדוניו וגו':

⁷ לו (ד) ויראו אחיו כי אתו אהב אביהם מכל אחיו וישנאו אתו ולא יכלו דברו לשלם: (ה) ויחלם יוסף חלום ויגד לאחיו ויוספו עוד שנה אתו:

⁸ שם משמואל וישב - שנת תרע"א: בשבטים שכל אחד ואחד נחשב צורה שלימה בפ"ע, ובשביל מעלתם לא היו מתאחדים כמו שארז"ל אין דעתם של בני"א שוות, וכמו שהשיב המהר"ל דפירוד הלבבות בישראל אינו מחמת חסרונם רק מחמת מעלתם שהם שכליים ולכן אינם יכולים כל כך בנקל להתבטל אחד לחבירו, יע"ש. אך אם היו נכנעים תחת יוסף שהי' בחי' שבת הי' הוא מאחד אותם לגמרי. אולם באשר הביא את דבתם רעה ונולדה שגאה ביניהם לא הי' עוד בכחו לאחד אותם, ונגרמו התחלקות הלבבות ופירוד הדעות עד שמכרו אותו, ואז נתחלקו ונפרדו לגמרי. ובזה יובנו היטב דברי המד"ר שאחר מכירת יוסף אמרו השבטים בואו ונפזר עצמנו. דידוע דכל כמה שאדם דבוק בכלל כל כך מסייע לו כח הכלל, ואחר שמכרו את יוסף שהי' המאחד את הכלל, א"כ שפיר אמרו בואו ונפזר עצמנו, כלומר כל חד וחד יפייס לעצמו:

⁹ נתיבות שלום - מחלוקת האחים עם יוסף: רצון העליון היה שירד יוסף למצרים, כדי שיעקוב ירד למצרים בדבור ולא בשלשלאות של ברזל, וכן היה רצון ד' לשלוח את יוסף למחיה לפני בני ישראל, כי הרי בני ישראל היו עתידים לירד למצרים שהיא ערות הארץ, ואיך יוכלו להחזיק שם מעמד במ"ט שערי טומאה מבלי שיטמאו בזוהמת מצרים. ולכן בתחילה נשלחה שרה למצרים, ואח"כ שלח לפנייהם איש לעבד נמכר יוסף

¹⁰ נתיבות שלום - מחלוקת האחים עם יוסף: ואכן ע"פ רצון העליון סברו האחים שמדתו של יוסף איננה גבוהה יותר מכל מדה אחרת

What is Yosef's midah (known as Yesod)? Yosef is called Yosef HaTzadik, providing the strength for generations to guard our holiness against all kinds of seduction¹. Yosef resists the seduction of the wife of Potifera successfully and for no other reason than to serve his G-d². Now that he rules over himself, and is not controlled by base sensuality, he is ready to become ruler of all of Egypt as well³.

To this righteousness he adds his vision – his dreams - a powerful combination which Yaakov was waiting to see realized⁴.

And yet his brothers call him a החלומות בעל, and in some respect they are right. For the real מלכות is ultimately entrusted to the descendants of Yehuda⁵. Yosef gains a G-dly letter to his name, the letter ה in יהוסף; Yehuda's entire name is reflective of the name of G-d⁶. But it is Yosef who now has to lead the Jewish people.

¹ רב צדוק הכהן, תקנת השבין – ו: דידוע דהוא נקרא יוסף הצדיק דזהו מדתו ונאמר ועמך כולם צדיקים שזהו מדת כל ישראל... נראה דקלקול הברית היפך יוסף שבזה עיקר נסיון קלקול הברית שהוא לאכפיהא ... [ועיקר תולדותיו (של יעקוב) יוסף לומר דזרעו כולם צדיקים]

² רמב"ם הלכות יסודי התורה פרק ה: כל הפורש מעבירה או עשה מצוה לא מפני דבר בעולם לא פחד ולא יראה ולא לבקש כבוד אלא מפני הבורא ברוך הוא כמניעת יוסף הצדיק עצמו מאשת רבו הרי זה מקדש את השם:

³ מהר"ל, גבורות השם, פ' יא: ודוקא יוסף מבין שאר אחיו, כי ראוי היה שיהיה יוסף מלך מושל על מצרים, כי מצרים נקראים חמור כדכתיב (יחזקאל כ"ג) אשר בשר חמורים בשרם והיו שטופי זמה, כדכתיב בפרשת עריות (ויקרא י"ח) כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה לא תעשו, ולא היה בעולם מקום שהיו שטופי זמה כמו ארץ מצרים, ויוסף היה קדוש ונבדל מן העריות כאשר תראה ממעשה פוטיפר, ובשביל כך לא היה נעשה יוסף מלך אלא על ידי מעשה של אשת פוטיפר, כך יראה. וידוע כי הפרוץ בעריות הוא ממעשה החומר כאשר התבאר, והנבדל הקדוש מן העריות הוא קדוש מן פחיתות החומר המגונה הזה, והוא בודאי דומה לצורה שאין בה מן ענין החומר

⁴ רש"י על בראשית פרק לו פסוק יא: שמר את הדבר - היה ממתין ומצפה מתי יבא וכן (ישעיה כו) שומר אמונים וכן (איוב יד) לא תשמור על חטאתי לא תמתין:

⁵ רב צדוק הכהן, מחשבות חרוץ שם (קטע המתחיל והמדרגה): אע"פ שלא היה דמיון כוזב גמור שהרי נתקיים מ"מ לא היה אמת גמור גם כן שיהיה קיים לעד ... שהרי מלכות יוסף היתה רק לשעה ובעוה"ז לבד, אבל מלכות הקיימת לעד הוא רק לדוד המלך ע"ה ... ולכן חשבו [האחים] לדוד ג"כ לבעל דמיון כענין בשוב ד' את שיבת ציון היינו כחולמים שכפי האמת שיתגלה אז יהיה גם כל העניינים הנחשבים בעוה"ז לאמת ג"כ רק דמיון שפת אמת וישב – [תרמ"ג]: והנה יהודה בחי' שמע קולינו. כמ"ש שמע ה' קול יהודה והיא בחי' דוד המע"ה נעים זמירות ישראל. ובחי' יוסף הוא משלו: נותן לו. אבל באמת בכלל ישראל המלכות ליהודה. כי בסוף הכל צריכין לסייעתא דשמיא. וענין זה נוהג בפרט כל איש ישראל ג"כ כמ"ש רבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום. פי' בודאי האדם צריך לחשב דרכו בכל המדות שיוכל להיות נעזר לעבודת השי"ת. אבל בסוף הקב"ה עוזרו. וע"י כל המחשבות שהם לשם שמים מתקיים בסוף עצת ה'. וז"ש אנכי ידעתי כו' המחשבות. ויעקב אבינו ע"ה ובניו ה' כל מחשבותם לשם שמים בלבד. וכשהגיעו לתהום שאין בכח אדם לילך עוד. אז צירף הקב"ה עמהם ונתן כחו. ועוד נתבאר במ"א תשלום ענין זה המחלוקת של יוסף ויהודה:

⁶ מסכת סוטה דף י ע"ב: ב' א"ר שמעון חסידא יוסף שקדש ש"ש בסתר זכה והוסיפו לו אות אחת משמו של הקדוש ברוך הוא דכתיב עדות ביהוסף שמו יהודה שקדש ש"ש בפרהסיא זכה ונקרא כולו על שמו של הקדוש ברוך הוא ובממעמקים (עמ' 219): נתבונן נא בנקודה נוספת: בשם יהודה מופיעה האות ה"א פעמיים. אחת כנגד הה"א הראשון של שם ד' יתברך, ואחת כנגד האות ה"א אחרונה משם י-ה-ו-ה. לעומת זאת יוסף זכה רק לאות ה"א הראשונה משם י-ה-ו-ה, ביאור טעמו של דבר הוא כך: האות ה"א הראשונה משמו יתברך מורה על בחינה עליונה יותר של השם יתברך – בחינה המקבילה לבחינת ה, בבחינה הנמצאת אצל הנבראים. (כלומר ב"פועל" רק בפנימיות וכלפי חוץ נחשב לבכוח, והבן.) לעומת זאת, האות האחרונה שבשמו, מורה על בחינה גלויה יותר של השם – בחינה המקבילה לבחינת ב, בפועל. יוסף שהתעצם במידת הבכוח זכה לאות ה"א הראשונה משמו יתברך, המקבילה לבחינת ה, בבחינה, ולעומת זאת יהודה, שהוציא את הטוב אל הפועל, זכה גם לאות ה"א אחרונה

The brothers, says the Maharal, hate Yosef for his greatness,¹ even though the Chumash testifies that all the brothers were righteous people². But their different approaches to serving HaSh-m led to different historical roles.

And they are quite clear about their feelings³. Even before his dreams he is persona-non-grata by Bnei Leah⁴. They feel that Yosef is using his greatness to exclude them from the spiritual heritage of their forefathers⁵. Were they then to become another Yishmael and Eisav?⁶ At best, Yosef is a pretender to Yehuda's royal crown⁷. The brothers decide that Yosef is a רודף (or perhaps a ממלכות) and deserves to die⁸. They are certain that they, as sons of Yaakov, are spiritually sound. If Yosef could not recognize this, then that was a part of his dimyon-weakness⁹. They feel that his error lay not in delusion but in not seeing far enough – into the Messianic world when all of our current realities will be shown to be but whiffs of dreams¹⁰. If only they saw that he was their vital bridge to the very future they envisioned¹¹! But

¹ גור אריה ד"ה שכל (דף קצד): ורמזו ז"ל דברים נפלאים במה שאמר זה נשטם וזה נשטם זה אחיו מבקש להורגו רק משום עצם מעלתו ... כי בשביל שהיה ליעקב וליוסף מעלה אלוהית נבדל מהם ובשביל זה מבקשים להרגו ובספורו ויגש מו יט: בני רחל אשת יעקב יוסף ובנימין: שהיתה עיקר כוונתן וכן ממנו נולד יוסף ובנימין שהיו מעולים שבשבים

² רש"י לה כב: ויהיו בני יעקב שנים עשר - מתחיל לענין ראשון משנולד בנימין נשלמה המטה ומעתה ראויים להמנות ומנאן. ורבותינו דרשו ללמדנו בא שכולן שוין וכולן צדיקים שלא חטא ראובן:

³ רש"י לו ד: ולא יכלו דברו לשלום - מתוך גנותם למדנו שבחם שלא דברו אחת בפה ואחת בלב: דברו - לדבר עמו:

⁴ רש"י לו ב: את בני בלהה - כלומר רגיל אצל בני בלהה לפי שהיו אחיו מבזין אותן והוא מקרבן:

⁵ ולדוגמה בבא בתרא קכג. יעקב נטל הבכורה מראובן ונתנה ליוסף

⁶ גור אריה שם: כי כמו שיעקב נבדל מעשו כך יוסף נבדל מאחיו במלכות ולפיכך קרא אותו נזיר אחיו

⁷ השל"ה (תורה שבכתב, צאן יוסף): השבטים ... היו סוברים שהוא (יוסף) מבקש את המלוכה בעצם - לו ולזרעו. על כן [השבטים] הלכו דותינא דותינא לבקש נכלי דתות, כלומר לדון אותו בדת תורה. והסכימו כולם שהוא בן מות אפילו בני בלהה וזלפה אוהביו הסכימו כך מצד דין ודת, מאחר שחולק על מלכות בית דוד וכל החולק על בית דוד כחולק על השכינה

⁸ ספורנו לו יח וכן רואים מהא דכתב רש"י לו כא: לא נכנו נפש - מכת נפש זו היא מיתה ע"כ משמע שרצו להרוג אותו ע"כ ועיין בשל"ה בהערה הקודמת

⁹ Rashi and the Ramban disagree as to who Yosef was accusing of the Aveiros. Rashi says it was Bnei Leah who were under the gun. To which the Ramban responds that, if that were the case, then the Bnei Shfachos should have come to his defense. Rather it was the latter which he accused, while Bnei Leah opposed his leadership role.

¹⁰ רב צדוק הכהן, מחשבות חרוץ, אות ג: היינו דכלל הנפשות מישראל שבכל דור הם עצמם קומת נפש יעקב אבינו ע"ה המתפשט באותו דור, ועל כן הם חשקו לאיקונן של יעקב אבינו ע"ה עצמו לא מה שדומה לו היינו האמת שלאמיתו, ולכן חשבו את יוסף גם כן לבעל דמיון ובעל החלומות שמצד האמת לאמיתו גם זה נחשב דמיון כענין בשוב ה' את שבת ציון היינו כחולמים שכפי האמת שיתגלה אז יהיה גם כל ענינים הנחשבים בעולם הזה לאמת גם כן רק דמיון, כי כלל העולם הזה נקרא עלמא דשיקרא שאף האמת שבו אינו לאמיתו ואי אפשר להשיג בו האמת לאמיתו אלא מי שיגיע למדריגה שיטעימו לו מפרי מעשיו שבעולם הבא בעולם הזה, והיינו שיראה עולמו בחייו רצה לומר עולם האמת ישיג בחייו העולם הזה הגופנים, והוא כשיזכה לכפיית היצר לגמרי עד שלבו חלל כמו שאמרו ז"ל בדוד המלך ע"ה (ירושלמי ברכות פרק ט' הלכה א') שהרגו בתענית שהוא כמו לעתיד שיבוטל היצר, וכמו שזכו לזה אבות העולם כמו שכתב בתנא דבי אליהו רבא (פרק ה') חיים שלא בצער ושלא ביצר הרע כמו וכו':

¹¹ השל"ה (תורה שבכתב, צאן יוסף, כמו שצטט אותו מעמעמקים עמ' 228 לפי תמצית דבריו): שתי בחינות מלכות ישנן בישראל - מלכות יוסף ומלכות יהודה. מלכות יהודה היא העיקרית והתכליתית, אך לפני שאותה מלכות תוכל להתגלות צריכה מלכות נוספת - מלכות יוסף, שמטרתה לאגד את העם, ועל ידי זה יהיו כלל ישראל מוכנים לקבל על

just to be sure, they would allow the forces of nature to kill him, the snakes and scorpions in the pit, rather than do it with their own hands¹. When they see him survive the pit, they drop the idea of killing, and sell him into slavery instead².

YOSEF'S SELF CONTROL

Yosef the Tzadik has total control of his own desires. His control withstands the daily seductions of Eishes Potifar³. He finally seems to have given in, and approaches Potifar's house to have relations with his wife, when an image of his father gives him the final strength to hold back⁴. Yosef has such tremendous control over himself that the environment around him continuously yields to him. As a slave to Potifar, he is given total control of his household. Thrown into prison, he is immediately appointed the chief prisoner. Crowned second only to Pharaoh, he makes all the licentious Egyptians undergo circumcision, thus imposing his control on others.

Yosef HaTzadik is convinced that his Derech Avodah is what is needed for everyone. *Zos Asu VeChiyu* – do this and you will be spiritually alive, he tells his brothers (when they still think he is a foreign ruler of Egypt), *ki ani yareh Elokim*, for I am close to G-d, and fear him⁵ (strange words for an Egyptian). Yosef believes this so deeply that he tries to break the brothers' power. He ties up Shimon, separating him from Levi, his old partner in killing Shechem⁶. He tries to co-opt Binyamin, the only brother not implicated in his sale⁷ and separate him from the brothers⁸. For their own sakes, and for the sake of the future of the Jewish people, the brothers must bow down to him and yield to his approach to things.

עצמם את מלכות יהודה. והשבטים לא הבינו דבר זה ... והיו סוברים שהוא (יוסף) מבקש את המלוכה בעצם – לו ולזרעו.

¹ רש"י לו כד: והבור רק אין בו מים - ממשמע שנאמר והבור רק איני יודע שאין בו מים מה ת"ל אין בו מים. מים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו (ב"ר שבת כב):

אור החיים לו כא: ויצילהו מידם פירוש לפי שהאדם בעל בחירה ורצון ויכול להרוג מי שלא נתחייב מיתה, מה שאין כן חיות רעות לא יפגעו באדם אם לא יתחייב מיתה לשמים, והוא אומרו ויצילהו מידם פירוש מיד הבחירי, ובזה סתר אומרו ונראה מה יהיו חלומותיו וגו', כי הבחירה תבטל הדבר, ואין ראייה אם יהרגוהו כי שקר דיבר:

² אור גדליהו פרשת וישב: דנו אותו לרודף ... והדין הזה לא היה בדיני אדם, רק שהם דנו אותו בדיני שמים וי"ל שזה הכוונה בחז"ל שהם צירפו השכינה עמהם, פירוש שדנו אותו בדיני שמים, ולכן מצינו שהדין נשתנה, שמקודם דנו אותו למיתה ואח"כ לגרם מיתה על ידי ההשלכה בבור, ואח"כ שיהיה עבד, אשר בדיני אדם לא מצינו דבר כזה שישתנה הדין, וכמו שמצינו שיש דינא קשיא ודינא רפיא, ולכן מקודם דנו אותו למיתה ואח"כ נשתנה הדין עד שדנו אותו לעבדות.

³ סוטה י: יוסף שקידש שם שמים בסתר, זכה והוסיפו לו אות אחת משמו של הקדוש ברוך הוא (יהוסף)

⁴ לט (יא) ויהי כהיום הזה ויבא הביתה לעשות מלאכתו ואין איש מאנשי הבית שם בבית: רש"י: לעשות מלאכתו - רב ושמואל חד אמר מלאכתו ממש וחד אמר לעשות צרכיו עמה אלא שנראית לו דמות דיוקנו של אביו וכי' כדאיתא במס' סוטה (דף לו):

⁵ רב צדוק הכהן, מחשבות חרוץ

⁶ רב צדוק הכהן, שם

⁷ משך חכמה שמות כח ט: ודע דכל השבטים צערו לאביהם במכירת יוסף ויוסף עצמו לא הודיע לאביו רק יוסף היה ירא מפני החרם, אבל בנימין כבד לאביו ולכן שרתה שכינה בחלקו ולכן כשאבד ישפה מבנימין הראה להם השי"ת גדול מצות כבוד אב אצל דמא בן נתינה (קדושין לא) ודו"ק היטב.

⁸ רב צדוק הכהן, שם

Yosef does not achieve all that he wants to, but his influence as the archetypal Tzadik lives on. Like the Avos, his soul is big enough to encompass the entire Jewish People – hence one of the names of the Jewish People to this day is ¹שארית יוסף, and it is his strength which allows us to stand up to the long hellish onslaught of Eisav through the centuries. In the end, our spark of eternity will be too much for Eisav and he will be defeated by a descendant of Yosef, Moshiach ben Yosef². The Messianic era will enter through a descendant of Yehuda, Moshiach ben David, and the tension between the different approaches to Avodah by Yosef and Yehuda will be completely resolved³.

יחזקאל לו טז: ואתה בן אדם קח לך עץ אחד וכתב עליו ליהודה ולבני ישראל חברו {חבריו} ולקח עץ אחד וכתוב עליו ליוסף עץ אפרים וכל בית ישראל חברו {חבריו}: (יז) וקרב אתם אחד אל אחד לך לעץ אחד והיו לאחדים בידך: (יח) וכאשר יאמרו אליך בני עמך לאמר הלוא תגיד לנו מה אלה לך: (יט) דבר אלהם כה אמר אדני-י יקוק הנה אני לקח את עץ יוסף אשר ביד אפרים ושבטי ישראל חברו {חבריו} ונתתי אותם עליו את עץ יהודה ועשיתם לעץ אחד והיו אחד ביד: (כ) והיו העצים אשר תכתב עליהם בידך לעיניהם:

The beginnings of this rapprochement already take place in the life of the brothers. By the time of the famine, described in next week's parsha, the brothers already regret the sale of Yosef and see the famine as an opportunity to go and recover him⁴. They all accept collective blame for the misfortune that seems to befall them after Shimon gets tied up⁵. From there, it is one long march to the future unity of the Jewish people, a people whose combined Kedusha is unstoppable.

¹ עמוס ה טו: שנאו רע ואהבו טוב והציגו בשער משפט אולי יחנן יקוק אלקי צבאות שארית יוסף: רש"י (שם): כל ישראל נקראין על שמו לפי שכלכל אותם

רב צדוק הכהן, תקנת השבין – ו: והנה תולדות יעקב יוסף שהוא עיקר תולדותינו, ואמרו ז"ל (בראשית רבה פ"ד, ח') דזיו איקונין דומה לו, ונודע דכל דומה אינו באיקונין דגוף שבעולם הזה שהוא דבר שלשעה רק באיקונין דנפש וצלם אלקים דנשמת חיים שהוא דבר הקיים לעד וזה היה דומה לו, ועל כן נקראו ישראל על שמו שארית יוסף כי גם הוא כולל נפשות ישראל בכל דור

² סוכה נב: ויראני ה' ארבעה חרשים מאן נינהו ארבעה חרשים אמר רב חנא בר ביזנא אמר רבי שמעון חסידה משיח בן דוד ומשיח בן יוסף ואליהו וכהן צדק ישועות משיחו, עיון הראשון, פרק ד ולפי שהיה מקובל באומה שקודם משיח בן דוד יבא משיח בן יוסף לא לעשות משפט וצדקה כ"א בלבד ללחום מלחמות ה' ונקם ישיב לצריו וכו'.

³ רב צדוק הכהן, תקנת השבין – ו: ועיקר בירור זה לעין כל יהיה לעתיד ואז יקרב ה' יתברך עץ יוסף ויהודה אחד אל אחד להיות חברים, מה שאין כן בעולם הזה דעדיין האמיתות בהעלם הם הפכים.

⁴ מדרש רבה פרשה צא פסקה ו: וירדו אחי יוסף בני ישראל צריך המקרא לומר אלא בתחלה לא נהגו בו אחוה ומכרוהו ולסוף מתחרטין ואומרים אימתי נרד למצרים נחזיר את אחינו לאביו וכשאמר להם אביהם לירד למצרים נתנו כולם דעת אחת להחזירו

⁵ בכור שור מג כא: אבל אשמים אנחנו: ודאי על אותו העון בא לנו הצער, שכשם שכולנו פשענו יחד כך הפרעון לכולנו יחד שאם היה העון אחד, לא בא הפרעון לכולנו בשוה שאין עונינו שוים, אלא זה העון עשינו כולנו בשוה